



Gemeente **Oudewater**

Startnotitie



Stap 2 Zonnevelden

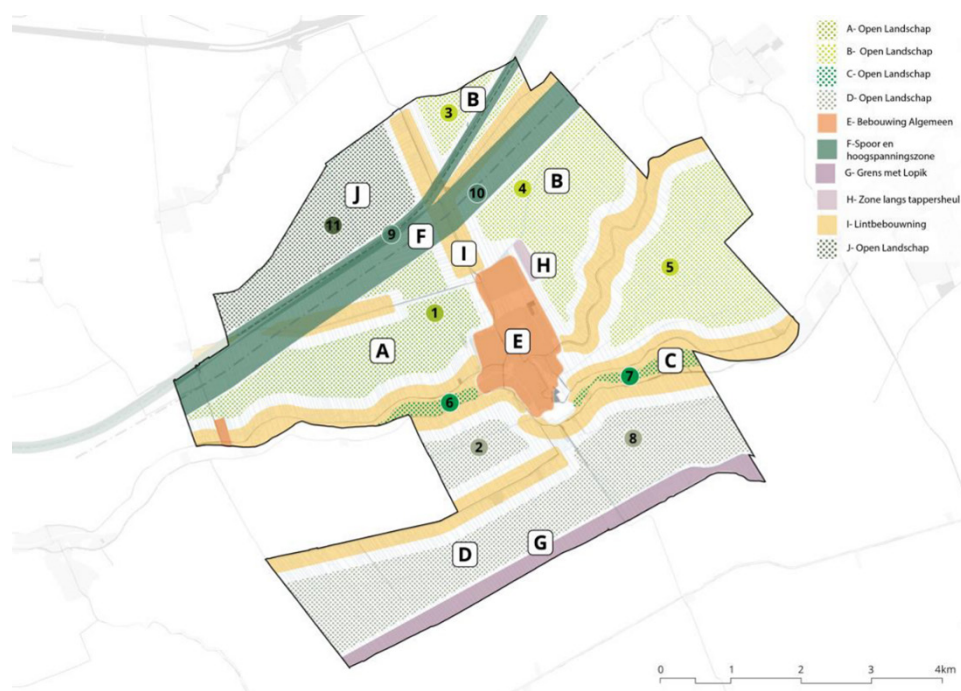
Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Achtergrond.....	4
3. Aanvullende verkenning gebiedsproces Oudewater-Noord	6
4. Acties ontwerp onderzoek (Stap 2: Gebiedsproces)	7
5. Aanpak participatie en communicatie	9
Stap 2a: Verkennen.....	9
Stap 2b: Richting geven.....	10
6. Planning en financiën.....	10

1. Inleiding

In het Afwegingskader duurzame energie heeft de gemeente Oudewater vastgelegd onder welke ruimtelijke, technische en financiële voorwaarden (grootschalige) duurzame energieprojecten toegestaan worden.

Voor de realisatie van grootschalige zonnevelden zal de gemeente Oudewater, in lijn met de door de raad aangenomen motie 'Ontzie polder Hekendorp' (van 15 juli 2021), als eerste de mogelijkheden gaan onderzoeken voor de zones B3 en J11 (het gebied ten noorden van het spoor).



Zone A1 (polder Hekendorp) komt pas in beeld nadat er ondanks maximale inspanning geen mogelijkheden zijn gebleken in B3 en J11.

Deze startnotitie geeft aan wat de gemeente Oudewater gaat doen nadat het college een besluit heeft genomen over het starten met ontwerpend onderzoek (Stap 2 van het Stappenplan, bijlage bij het Afwegingskader duurzame energie) voor de zoekgebieden B3 en J11.

Deze startnotitie is als volgt opgebouwd:

- Achtergrond: RES, Afwegingskader duurzame energie en Stappenplan
- Aandachtspunten uit de verkenning vanuit het gebiedsproces Oudewater-Noord
- Acties en resultaten in Stap 2: Gebiedsproces/Ontwerpend Onderzoek
- Aanpak participatie en communicatie voor Stap 2

2. Achtergrond

Op 11 maart 2021 heeft de gemeenteraad van Oudewater ingestemd met een **bijdrage aan de RES 1.0 van de regio U16 van 19 GWh** aan jaarlijkse opbrengst van grootschalige opwek van duurzame energie. Bij de realisatie van deze opgave werkt Oudewater samen met de andere gemeenten in de Lopikerwaard, waarbij de bijdrage van Oudewater kan oplopen tot een maximum van 28,5 GWh. (Bij zicht op opwek in 2030 van meer dan 19GWh door grootschalig wind of zon op veld zal dit als voorstel opnieuw aan de raad moeten worden voorgelegd.)

Na een uitgebreid participatietraject met bewoners heeft de Gemeenteraad van Oudewater op 15 juli 2021 in het **Afwegingskader duurzame energie** vastgesteld waarin is vastgelegd onder welke inhoudelijke en procesmatige voorwaarden (grootschalige) duurzame energieprojecten toegestaan worden. De bijdrage voor 2030 vult de gemeente in volgens de zonneladder, met zon op dak, kleinschalige windmolens en één of meer grondgebonden zonneparken. Daarbij is voor grootschalige zonnevelden in het Afwegingskader een verwachte realisatie opgenomen met een jaarlijkse opbrengst van 12 GWh.

Direct opengesteld voor vergunningverlening zijn zon op alle daken, kleinschalige windmolens, middelgrote zonnevelden voor eigen gebruik en zonnevelden in en langs de spoorberm.

Daarnaast zijn er zones aangewezen waar nog verdiepend onderzoek moet plaatsvinden om te onderzoeken welke locatie het meest geschikt is voor een bijdrage vóór 2030. Daarbij zal de gemeenten als eerste de mogelijkheden gaan onderzoeken voor de zones B3 en J11 (het gebied ten noorden van het spoor).

Openstelling van deze gebieden gebeurt stapsgewijs in lijn met het **Stappenplan** (een bijlage bij het Afwegingskader duurzame energie).



Stap 1 was het vaststellen van het Afwegingskader.

In **Stap 2** gaan we, nadat het college een besluit heeft genomen over de openstelling van een gebied, aan de slag met ontwerpend onderzoek om te bepalen of een gebied geschikt is en als het geschikt is wat dan de beste locatie zou zijn. In het proces ontwikkelen we samen met de omgeving varianten en proberen te sturen op samenwerking tussen initiatieven.

Een initiatief wordt voorbereid in samenwerking tussen initiatiefnemer en de omgeving, die in het proces is vertegenwoordigd door een of meer energiecoöperaties of verenigingen (in oprichting).

Een initiatief bestaat uiteindelijk uit een consortium met daarin ten minste:

- Grondeigenaren die bereid zijn de grondposities beschikbaar te stellen die nodig zijn voor het betreffende initiatief.
- Eén of meer ontwikkelaars voor zonne-energie.
- Eén of meer coöperaties of verenigingen (in oprichting) die in staat zijn om lokaal eigendom én zeggenschap over de energieproductie door met name inwoners van Oudewater te realiseren.

Ter voorbereiding op de volgende stap (**Stap 3**) werken de initiatiefnemers in overleg met de projectleider vanuit de gemeente een participatieplan uit, met in ieder geval de volgende aspecten:

- Projectbeschrijving en begrenzing van het gebied waarbinnen omwonenden worden betrokken bij de voorbereiding van de ruimtelijke ontwikkeling
- Inzet van communicatiemiddelen
- Planning van participatiemomenten op hoofdlijnen

Afhankelijk van het aantal initiatieven in een gebied volgt **Stap 3**: Selectie initiatiefnemers en (bij één initiatief) eventueel ook gelijk **Stap 4**: Concept-omgevingsvergunningaanvraag. Het betreft altijd een tijdelijke vergunning.

De conceptaanvraag (voor een zonneveld) wordt beoordeeld door het college. De plannen van de initiatiefnemers worden daarbij (conform de motie 'Scoren op bodemdaling en zichtbaarheid', ook van 15 juli 2021) getoetst aan de voorwaarden van het afwegingskader, waarbij bodemdaling en zichtbaarheid nadrukkelijk meewegen.

Als er een positief besluit is genomen over de concept-omgevingsvergunningaanvraag zal door het initiatief een omgevingsvergunningaanvraag moeten worden voorbereid (**Stap 5**).

Naast alle voorwaarden die gesteld zijn in het Afwegingskader duurzame energie, en eventuele aanvullende criteria in het beeldkwaliteitsplan, beoordeelt de gemeente een vergunningaanvraag op de volgende aspecten:

- In hoeverre het plan aansluit op de karakteristieken van het gebied.
- In hoeverre het een bijdrage levert aan een klimaatbestendig Oudewater.
- In hoeverre er meerwaarde wordt gecreëerd voor de omgeving. Hiervoor geldt een inspanningsverplichting.
- In hoeverre er betrokkenheid is van inwoners en belanghebbenden. Hiervoor geldt een inspanningsverplichting.

Het college heeft de bevoegdheid om de definitieve vergunning af te geven. Hierbij geldt dat de gemeenteraad actief en nadrukkelijk om advies wordt gevraagd.

Het nemen van een besluit over een (tijdelijke) wijziging van het bestemmingsplan om een zonneveld in een gebied mogelijk te maken, is een bevoegdheid van de raad.

Tot slot: de hierboven beschreven stappen uit het Stappenplan bij het Afwegingskader duurzame energie zijn nog niet volledig in lijn met, of lopen vooruit op, de nieuwe Omgevingswet en de manier waarop Oudewater interne processen en het adviesrecht van de raad wil invullen. Voorstellen voor de besluitvorming hierover zijn in voorbereiding.

Voor zover het geen wijzigingen in rollen of bevoegdheden betreft, is bij het vaststellen van het Afwegingskader duurzame energie door de raad besloten dat besluiten over eventuele wijzigingen in het Stappenplan gedelegeerd zijn aan het college. Mochten door de invoering van de Omgevingswet en de interne processen wijzigingen van rollen of bevoegdheden in het Stappenplan noodzakelijk zijn, zal de raad hierover worden geïnformeerd en zal een voorstel aan de raad worden voorgelegd.

3. Aanvullende verkenning gebiedsproces Oudewater-Noord

Ter voorbereiding op Stap 2 heeft de programmabureau Utrecht-West als extra onderdeel bij het al langer lopende bredere gebiedsproces voor heel Oudewater-Noord in 2022 een aanvullende verkenning uitgevoerd naar de belangstelling in het gebied voor duurzame energie-oplossingen.

Om invulling te geven aan de door de raad in de motie *'Ontzie Polder Hekendorp'* gevraagde maximale inspanning is in 2023 voor het thema energie nog een extra ronde informele keukentafelgesprekken gevoerd met agrarisch ondernemers in de gebieden B3 en J11 (ten noorden van het spoor).

Een belangrijke conclusie uit de verkenning is dat er in de zones B3 en J11 potentie is voor het realiseren van zonnenvelden. Een aandachtspunt daarbij is dat de eventuele realisatie van een zonnenveld een zorgvuldig proces met de omgeving vereist, dat goed aansluit bij wat er in het gebied al gebeurt en het lopende, bredere gebiedsproces voor Oudewater-Noord.

In het proces moet in ieder geval goed worden onderzocht of – en zo ja, hoe – een combinatie met bodemdaling remmende maatregelen mogelijk is. Verder wil het grootste deel van de aanwezige boeren in dit gebied hun bedrijfsvoering voortzetten en heeft naar verwachting behoefte aan meer grond. Deze behoefte is ook een belangrijke reden waarom er momenteel geen draagvlak blijkt te zijn om aspecten van het onderzoek *'Landschap van Verlangen'* (die ook om ruimte vragen) te benutten voor inpassing van een zonnenveld in zoekgebied J11. Deze zone was hiervoor in LVV wel als kansrijk aangemerkt.

Het complete verslag van de aanvullende verkenning met aandachtspunten voor het ontwerpend onderzoek (in Stap 2) is als bijlage toegevoegd en wordt ter informatie met de raad gedeeld.

4. Acties ontwerpend onderzoek

(Stap 2: Gebiedsproces)

Tijdens het ontwerpend onderzoek in Stap 2 van het Stappenplan ontwikkelen we door middel van ontwerpend onderzoek samen met de omgeving varianten en wordt gepoogd om te sturen op samenwerking tussen initiatieven, mogelijk ook in buurgemeenten.

De gemeente werkt daarbij voor de procesbegeleiding samen met:

- Utrecht-West, als onafhankelijke partij om vanuit een neutrale positie de rol van gespreksbegeleider te vervullen voor het ophalen van (extra) input van bewoners en andere belanghebbenden in het gebied en de aansluiting bij het bredere gebiedsproces voor Oudewater-Noord;
- Een landschapsarchitect (Ben Kuipers) voor het uitvoeren van de landschappelijke analyse om inzicht te krijgen in de maximale draagkracht en voor het opstellen van een beeldkwaliteitsplan; en
- Energie van Utrecht voor het verkennen van de mogelijkheden van lokaal eigendom en de bredere financiële participatie van bewoners.

In het proces vindt regelmatig overleg plaats met bewoners en belanghebbenden, op basis van het plan van aanpak voor de participatie en communicatie (volgende hoofdstuk).

Daarnaast zijn de belangrijkste acties in deze fase:

1. Technische analyse.
2. Landschappelijke analyse.
3. Invulling van lokaal eigendom.
4. Peiling van de interesse van initiatiefnemers.

In de **technische analyse** onderzoeken we de vraag wat gelet op de afstand tot de dichtstbijzijnde stations van Stedin de **minimale omvang** van een zonneveld moet zijn om tot een financieel haalbaar plan te kunnen komen. Hiervoor laten we een onafhankelijk technisch adviesbureau (Antea) een doorberekening maken.

Daarnaast onderzoeken we in overleg met ProRail de mogelijkheden om eventueel een combinatie te maken met zonnepanelen in de spoorzone, die nu al is opengesteld voor vergunningverlening.

Parallel hieraan voert de landschapsarchitect per zone een **landschappelijke analyse** uit, die inzicht geeft in de **maximale landschappelijke draagkracht** (het maximale aantal hectare zonnenvelden) van verschillende delen van het gebied. Naast alle ruimtelijke voorwaarden in het Afwegingskader, en de inbreng van bewoners en belanghebbenden, wordt daarbij gekeken naar meerdere landschappelijke criteria (conform het planMER ontwerp provinciale omgevingsvisie Utrecht). Conform de eerdergenoemde motie hierover wegen bodemdaling en zichtbaarheid daarbij nadrukkelijk mee.

De gemeente faciliteert daarnaast het proces waarin wordt gestreefd naar **vijftig procent lokaal eigendom** op projectniveau. De gemeente wil dat iedereen de mogelijkheid moet hebben om daarin mee te doen, ongeacht de financiële draagkracht. Naast lokaal eigendom valt daarbij te denken aan de opzet van een omgevingsfonds, een obligatieregeling, een individuele tegemoetkoming voor omwonenden of een combinatie van deze vormen.

Dit deel van het proces wordt uitgevoerd door Energie van Utrecht. EvU is een initiatief van de energiecoöperaties in de provincie Utrecht. Het Servicepunt Energie van de EvU en NMU ondersteunt bewonersinitiatieven, energiecoöperaties en gemeenten bij de energietransitie. EvU voor het onderdeel elektriciteit, de NMU voor warmte. De provincie financiert het servicepunt.

Energie van Utrecht brengt, mede in overleg met de gebiedscoöperatie (i.o.) Copes Kracht, Energie Oudewater en Lek & IJsselstroom, de mogelijkheden van financiële participatie van bewoners in kaart. Deze inventarisatie vormt het

vertrekpunt voor het maken van afspraken hierover tussen initiatiefnemers en de omgeving.

Verder doet de gemeente in stap 2 een formele (en transparante) peiling van de interesse van initiatiefnemers vanuit de zones B3 en J11. Uit de informele keukentafelgesprekken in het kader van het gebiedsproces Oudewater-Noord is in algemene zin gebleken dat er ontwikkelaars actief zijn geweest en er interesse is vanuit het gebied. In Stap 2 worden boeren/grondeigenaren uitgenodigd om ook formeel hun belangstelling kenbaar te maken. Boeren die nog geen keuze hebben kunnen maken, kunnen gebruik maken van de mogelijkheid om zich daarover te laten adviseren.

Indien er meerdere initiatieven zijn in dezelfde zone (in B3 of in J11) geeft de gemeente conform het Afwegingskader de voorkeur aan bundeling van initiatieven in één project. Als er aangrenzende initiatieven in voorbereiding zijn, moeten de initiatiefnemers (voor Stap 3 en 4) samen komen tot één gezamenlijk project- en participatieplan. In het geval er vanuit gebieden B3 en J11 toch geen of onvoldoende belangstelling blijkt te zijn, moet het college eerst een nieuw besluit nemen over openstelling van een groter gebied (inclusief gebied A1).

Het ontwerpend onderzoek in Stap 2 levert de volgende drie resultaten op:

- Omgevingsovereenkomst
- Raadsvoorstel beeldkwaliteitsplan
- Collegevoorstel voorbereiding ruimtelijke procedure

De gemaakte afspraken over de financiële participatie moeten (in Stap 2) worden vastgelegd in een **omgevingsovereenkomst**. Deze overeenkomst wordt gesloten tussen de initiatieven en vertegenwoordigers uit het gebied en heeft een symbolische functie.

Naar aanleiding van motie 64 *'De raad altijd betrokken bij energieopwekking'* is in de Raadsinformatiebrief van 8 februari 2022 aangegeven dat op basis van de uitkomsten van het ontwerpend onderzoek een **beeldkwaliteitsplan** ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de raad.

In het beeldkwaliteitsplan staat voor verschillende deelgebieden een specifiekere invulling van de (ruimtelijke) voorwaarden in het afwegingskader. Het beeldkwaliteitsplan wordt in de volgende stappen gebruikt als ruimtelijk kader voor de toetsing van plannen en vergunningsaanvragen van initiatiefnemers.

Het proces van Stap 2 wordt afgesloten met een **besluit van het college** over de verdere **voorbereiding van de ruimtelijke procedure**, het **aantal hectares** dat wordt opengesteld en de concrete **voorwaarden** die aan initiatieven worden gesteld en (voor zover mogelijk) wat de **voorkeurslocatie** is. Het college informeert de gemeenteraad actief over het collegebesluit.

Ter voorbereiding op de bestuurlijke besluitvorming in raad (beeldkwaliteitsplan) en college (ruimtelijke procedure) schrijven de procesbegeleiders een verslag van het gebiedsproces met aandachtspunten voor de besluitvorming.

5. Aanpak participatie en communicatie

In de participatie en communicatie in het ontwerpend onderzoek tijdens Stap 2: Gebiedsproces onderscheiden we twee fasen:

- a. In de **verkennende fase** proberen we met ontwerpend onderzoek te bepalen of een gebied geschikt is en als het geschikt is wat dan de beste locatie zou zijn.
- b. In de **richtinggevende fase** sturen we op basis daarvan vervolgens samen met de omgeving meer naar concrete samenwerking, initiatieven en plannen.

Stap 2a: Verkennen

In deze fase is de inbreng van **lokale kennis** van de stakeholders van belang om een goed beeld te krijgen van de mogelijkheden. Hier ligt de nadruk in participatie dan ook op **meepraten**, te beginnen met goed luisteren om wensen en ideeën op te halen van bewoners en alle belanghebbenden. In deze verkennende fase wordt steeds meer duidelijk welke varianten in de zoekgebieden B3 en J11 mogelijk zijn en passen bij de wensen van de omgeving.

Met het Afwegingskader duurzame energie en de eerdere inventarisatie vanuit het programmabureau Utrecht-West als vertrekpunt organiseren we een drietal bijeenkomsten om geïnteresseerde bewoners en andere belanghebbenden te informeren en input te verzamelen voor de analyse:

- Een kleinschalige bijeenkomst voor alle boeren/grondeigenaren in het gebied, als vervolg op de eerdere bijeenkomsten en gesprekken vanuit het gebiedsproces voor Oudewater-Noord.
- Een bijeenkomst voor de direct omwonenden van gebieden B3 en J11, mogelijk in samenwerking met de nieuwe gebiedscoöperatie Copes Kracht.
- Een bredere bijeenkomst voor geïnteresseerde bewoners van Papekop (de dichtstbijzijnde kern) en andere geïnteresseerde bewoners in de rest van de gemeente.

Voor alle betrokken bewoners organiseren we vervolgens minimaal één vervolgbijeenkomst om de (technische, landschappelijke en sociale) analyse te bespreken. Daarnaast is er voor de ruimtelijke en landschappelijke analyse overleg met het Hoogheemraadschap, buurgemeenten, belangengroepen en relevante afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie.

Het doel is om te komen tot een gedeelde analyse van de mogelijkheden en onmogelijkheden van grootschalige zonnevelden in het gebied boven het spoor, als basis voor de verdere besluitvorming door de raad en het college.

Het proces wordt ondersteund met brede communicatie met de nadruk op het informeren van omwonenden en andere belanghebbenden zodat zij minimaal weten wat de mogelijkheden zijn om mee te praten. Daarbij werken we in ieder geval samen met het Comité Dorpsbelangen Papekop.

Deze brede communicatie bestaat uit:

- Het direct benaderen van boeren en (andere) omwonenden in het gebied.
- Regelmatige, herkenbare berichten in de Jjsselbode over resultaten en vervolgstappen.
- Algemene informatie over het proces en de achtergrond op de website van de gemeente.
- Uitgebreidere updates in de vorm van een elektronische nieuwsbrief voor alle betrokkenen.
- Een artikel over het proces in de tweede Energiekrant (gepland in het najaar van 2023).

Voorafgaand aan de besluitvorming in de gemeenteraad over het beeldkwaliteitsplan wordt het participatieproces in Stap 2a afgesloten met het ter inzage leggen van een door het college vastgesteld ontwerp-beeldkwaliteitsplan.

Stap 2b: Richting geven

Pas in deze Stap 2b houdt de gemeente een formele en transparante peiling van de interesse van boeren/grondeigenaren (met een ontwikkelaar) in de zones B3 en J11. Als (steeds meer) duidelijk is welke concrete initiatieven er zijn in een gebied, kan in participatie de focus langzaam verschuiven naar (het ondersteunen van) **samenwerken** met (en tussen) deze initiatieven.

Initiatiefnemers en de vertegenwoordigers uit het gebied (energie- en/of gebiedscoöperatie) sluiten in deze fase een **omgevingsovereenkomst**. Vanaf dat moment is er dus sprake van een initiatief of initiatieven met een consortium van drie betrokken partijen: grondeigenaar, ontwikkelaar en één of meer coöperaties of verenigingen.

Uiteindelijk is het initiatief dat een zonneveld wil gaan realiseren ook verantwoordelijk voor de participatie in de volgende stappen. Aan het eind van deze fase van stap 2 werken de projectleider van de gemeente en (één of meer) concrete initiatieven dan ook samen aan een **participatieplan**.

Ook gedurende Stap 2b blijft het breed informeren van bewoners en andere belanghebbenden over het proces van belang. Deze brede inwonerscommunicatie blijft een verantwoordelijkheid van de gemeente, maar de gemeente stemt in deze fase de communicatie ook af met initiatiefnemer(s) die een zonneveld wil(len) realiseren. We blijven de volgende communicatiemiddelen inzetten: berichten in de IJsselbode, de website van de gemeente en een elektronische nieuwsbrief.

Mede op basis van het door de raad vastgestelde Afwegingskader en beeldkwaliteitsplan neemt het college aan het eind van stap 2b een besluit over de verdere voorbereiding van de ruimtelijke procedure, het aantal hectares dat wordt opengesteld en de concrete voorwaarden die aan initiatieven worden gesteld en (voor zover mogelijk) wat de voorkeurslocatie is.

Ruim voordat het college dit besluit neemt, organiseren we nog een informatiebijeenkomst voor alle betrokkenen en krijgen bewoners, belanghebbenden en initiatiefnemers nog de mogelijkheid om te mondeling of schriftelijk te reageren op (de inhoud van) het voorstel voor het collegebesluit.

Het college informeert de gemeenteraad actief over het collegebesluit.

6. Planning en financiën

De globale planning voor het ontwerp onderzoek in Stap 2: Gebiedsproces is als volgt:

- Q3 2023: (ruimtelijke, technische en financiële) analyse, inventarisatie financiële participatie
- Q4 2023: ter inzage leggen en besluitvorming gemeenteraad over het beeldkwaliteitsplan
- Q1 2024: formele peiling initiatiefnemers en voorbereiding omgevingsovereenkomst
- Q2 2024: besluitvorming in het college over openstelling en aantal hectare

De totale externe kosten voor het uitvoeren van de landschappelijke en technische analyse en de inventarisatie voor de financiële participatie en het voorbereiden van de omgevingsovereenkomst zijn begroot op €25.000. Deze kosten worden gedekt door de beschikbare middelen vanuit de rijksbijdrage voor uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord.